

19 МАРТ — СВЕТИ МЪЧЕНИЦИ ХРИСАНТ И ДАРИЯ

В Ш век, когато жестоко били преследвани християните, един знатен човек, на име Полемий, пристигнал от Александрия в Рим, за да остави гук сина си Хрисант за възпитание и образование. В Рим Полемий бил приет с почести и императорът му дал званието сенатор, което значи член на държавен съвет. Младият Хрисант се учил и възпитавал при най-знаменитите философи и бидейки надарен с големи способности, той бързо преуспявал във всички науки с голямо прилежание.

Между другите книги Хрисант попаднал и на светото Евангелие, което той прочел с внимание. Това четене силно подействувало върху душата на момъка. Той познал, че в тая книга има истина, светлина и истинска премъдрост, защото в нея се съдържали «думите за вечен живот». Хрисант започнал усърдно да изучава светото Евангелие и писанията на светите апостоли. Доверието му към светските езически учители се поколебало. Той разбрал, че хората, които не са познали Христа, още блуждаят в мрак, макар и основно да са изучили цялата човешка мъдрост. Затова той започнал да си търси учител, който да може да просвети душата му чрез познаването на закона Христов. Сближил се с християни и те му посочили един благочестив отшелник, който се бил посветил Богу. Старецът приел Хрисант с любов, обяснил му истините на християнската вяра и като се убедил, че момъкът искрено е повярвал в Христа, извършил над него свето Кръщение.

Обновен от нова духовна сила и изпълнен с пламенна любов към Бога, Хрисант не искал да скрива вярата си, гласно изповядвал Христа и отричал езическите богове. Това стигнало до неговите роднини и те много се разтревожили. «Гледай що прави синът ти — казали те на Полемий. — Да не би тебе да държат отговорен за неговата вина? Той хулил боговете и говорил, че някой си Иисус Христос е истински Бог. Ако царят узнае за това, ти не ще можеш да се спасиш от гнева му, защото хулещият боговете престъпва закона.»

Полемий се разтревожил. Той повикал сина си и започнал да го убеждава да се отрече от Христа. Като видял, че думите му са безсилни, той решил да прибегне до строги мерки: затворил сина си и го подложил на лишения, като се надявал така да го отклони от светата вяра. Но тая мярка никак не е имала желаното въздействие; напротив, в усамотението Хрисант още по-усърдно се предал на молитва и размисъл върху дълбоките истини на християнското учение. Роднините разбрали, че такова наказание до нищо няма да доведе и казали на Полемия: «Какво правиш? Ти по тоя начин няма да отвърнеш сина си от християнската вяра. Християните не се боят от мъчения и затвор. Те охотно понасят страдания за своя Бог и гоненията още повече възпламеняват усърдието им. Ти по-добре обкръжи Хрисанта с богатство, разкош и удоволствие — сред радостите на света той по-скоро ще забрави своя Бог.» Полемий послушал съвета. Богато украсил своя дом, освободил Хрисант от затвора и го обкръжил с всякакви удоволствия, каквито могъл да измисли. Цял ден музика и пение не млъквали в неговия дом, препълнен с млади девойки. На трапезата били сложени разкошни ястия и скъпи вина. Били взети всички мерки, за да бъде развлечен юношата- и да му се внуши любов към светските наслади. Но младият Хрисант не се поддавал на изкушения; молел Бога да му даде помощ и сила, непрестанно се издигал към Него с мисъл и Бог му помогнал да устои против съблазънта и да запази чистотата на душата и твърдостта на вярата.

Баща му в отчаяние вече не знаел какво да прави. Роднините му казали: «Има в храма на богиня Атина една млада девойка, на име Д а р и я, която е необикновено добра и умна. Сгоди сина си за нея и тя ще го обърне към боговете!» Полемий помолил роднините си да отидат при девойката и я уговорят да се омъжи за Хрисант. Дария се съгласила и се преместила в дома на Полемия, който със сълзи я молил да спаси сина му.

На Дария се поправил младият Хрисант. Тя била необикновено добра и направила всичко, за да се поправи на юношата. Тя се обличала разкошно и се стараела да очарова Хрисант с блясъка на ума си и да го привлече към себе си чрез ласкави думи. Но Хрисант, който със цялото си сърце се стремил към Бога, оставал равнодушен към изкушенията.

«Девойко! — казал ѝ той. веднъж, — колко грижливо ти украсяваш себе си, какво усърдие употребяваш; за да отвърнеш душата ми от благото начинание и да привлечеш към себе си сърцето,

което е пълно с друга любов! По-добре щеше да бъде за тебе да се постарая да придобия благovolението на вечния Бог, 'на Господа Исуса. Както сега украсяваш тялото си със скъпоценни дрехи, така украси душата си със чистота и вяра и тогава ще намериш Самия Христос, Който ще ти приготви вечно жилище, ще впише името ти в книгата на живота и ще хи даде радост безкрайна.»

С изумление слушала девойката тия думи. На всички нейни увещания Хрисант отговарял с думите на християнска мъдрост и най-после светлината на истината озарила душата на младата езичница — тя повярвала и пожелала да бъде християнка. Тогава Хрисант обявил на баща си, че е съгласен да се ожени за Дария. Между това той уговорил с нея да водят свят живот, напълно предаден Богу.

Скоро след това Полемий умрял. Тогава Дария, научена от Хрисант на християнския закон, приела св. Кръщение и двамата започнали да живеят само за служение Богу и полза на ближните, усърдно проповядвайки Евангелието и обръщайки езичниците. Те се поселили в два отделни дома, устроени по подобие на манастирите. В единия дом Дария приемала повярвалите девойки, молила се с тях и изучавала Божия закон. В другия дом се поселил Хрисант с новообърнатите християни, които подобно на него се били отрекли от суетните светски удоволствия, за да се посветят напълно на Господа.

Тъй минали няколко години. Най-после на римския управител донесли, че Хрисант и Дария обръщат езичници в християнската вяра. Той заповядал да уловят Хрисант и Дария и да ги предадат на мъчения, ако не се поклонят на идолите. Повелята му била изпълнена. Но Бог чудесно пазел служителите си: яките въжета, с които ги свързвали, сами се разкъсвали и железните окови се разпадали. Хрисант бил затворен в мрачна тъмница и тя изведнъж се озарила с небесна светлина. Изплашените стражари донесли за това на съдията Клавдий и той сам дошъл да провери истинността на техните думи. Приписвайки чудесата на вълшебна сила, той казал, на Хрисант: «Остави твоего магесничество и лъжлива вяра и се поклати на боговете, както е прилично на твоя знатен род!»

— Нима не разбираш — отговорил му Хрисант, — че на мене помага не някакво магесничество, а сила Божия? Ти щеше да разбереш това, ако умът и сърцето ти не бяха помрачени от мрака на езичеството.

Клавдий заповядал на войниците да привържат Хрисант към един стълб' и жестоко да го бият с чепати пръти. Но ударите дори следи не оставяли върху тялото на християнина. Яките пръти ставали меки като трева, когато се опирали до тялото на св. Хрисант. Всички били изумени. Клавдий накрай узнал, че сила отгоре пазела Хрисанта и казал на войниците си: «Престанете да го мъчите! Аз сега разбирам, че неговият Бог е велик и силен. Ние няма какво повече да правим, освен да поискаме от него прошка за нанесените му оскърбления.» И Клавдий, като паднал с войниците пред нозете на светия мъченик, казал: «Ние сега разбираме че твоят Бог е Бог истински. Заведи и нас при Него и направи ни Негови раби!» Хрисант им обяснил, че Бог е близък до всеки човек, който със сърце Го търси. Той им говорил за Неговото могъщество, милосърдие и благод. Те всички го слушали с дълбоко внимание. След няколко дни много езичници повярвали в Бога. Клавдий, жена му Илария, синовете му Иасон и Мавър и много войници приели св. Кръщение. Това станало известно на императора, който заповядал да удавят Клавдия в морето, а синовете му и повярвалите войници да накажат смъртно. Всички те отишли радостно на смърт и били посечени с меч. Християните погребали телата им в една стара каменна гробница близо до самото място, където били посечени. Тук често идвала Илария да се моли и плаче над гробницата на своите синове. Войниците на императора веднъж я сварили да се моли и искали да я отведат в съдилището. Тя измолила от тях кратко време за последна молитва, застанала на колене и молитвено извикала: «Владико Господи Исусе Христе, моля Те от все сърце, присъедини ме към синовете ми, умрели за Твоего име!» Едва тя свършила молитвата си, и предала Богу душата си. Християните я погребали близо до синовете й.

В туй време Хрисант и Дария били предадени на нови мъчения, но както и преди сила Божия чудесно ги пазела и личбите, които Господ явявал заради тях, довели мнозина езичници към познание на истинния Бог. Тогава императорът ги осъдил на мъчителна смърт: заповядал да ги

изведат вън от града при известния римски път Салария и живи да ги закопаят в земята, което били изпълнено в 284 г.

Често след това християните се събирали за молитва на онова място, гдето светите мъченици Хрисант и Дария били живи погребани. Тук се извършвали чудесни изцелявания. Веднъж, в деня на светите мъченици много християни се събирали на молитва в намиращата се близо пещера. Императорът узнал за това и заповядал да засипят входа на пещерата и всички християни, между които се споменават презвитер Диодор и дякон Мариан, умрели мъченически. Тяхната памет, както и паметта на Клавдий, Илария и синовете им се чествува в деня на св. мъченици Хрисант и, Дария — на 19 март се преселил във вечността в дълбока старост.